

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ХІМІЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Т.В. Глубицька, здобувач кафедри економіки і підприємництва та інноваційної діяльності

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Сучасний рівень економічного та соціального розвитку країни характеризується тим, що практично усі галузі народного господарства негативно впливають на стан навколишнього середовища. Але окрема роль в проблемі екологічної безпеки країни належить хімічному комплексу, оскільки різноманіття продукції, технологій та сировини обумовлюють широкий спектр і достатньо високі концентрації забруднювачів у середовищі, що оточує людину [1].

Узагальнення й аналіз опублікованих за даною проблематикою робіт дозволили зробити висновок про те, що питання розроблення концептуальних засад формування екоменеджменту в Україні є розроблені в достатній мірі, однак лише на теоретичному рівні. Практичний аспект впровадження на підприємствах певної галузі системи екологічного менеджменту

Найбільшого поширення в практиці природокористування підприємствами хімічного комплексу набули такі інструменти екологічного управління, як: оцінка впливу на навколишнє середовище, екологічний аудит, екологічна оцінка життєвого циклу виробів, міжнародні стандарти екологічного менеджменту й аудиту.

Проаналізуємо впровадження системи екологічного менеджменту на підприємствах хімічного комплексу та дослідимо його результативність, оцінивши вплив виробничо-господарської діяльності обраних підприємств на навколишнє природне середовище, шляхом проставлення коефіцієнтів впливу від найменшого до найбільшого (від 1 до 5). Сума всіх оцінок відображає загальну оцінку впливу на навколишнє природне середовище конкретної фірми. Слід також зауважити, що при дослідженні існує ймовірність похибки у розрахунках через вплив інших факторів, які спонукають підприємство змінювати екодеструктивний вплив на навколишнє природне середовище (зміна власників, зменшення виробничих потужностей, зміна стратегії розвитку підприємства тощо).

Підприємствами для дослідження було обрано 5 промислових гігантів по виробництву основної хімії – ЗАТ «Северодонецьке Об'єднання «Азот»» Луганська обл., ВАТ «Лисичанська Сода» Луганська обл., ВАТ «Рівнеазот» Рівненська обл., ПАТ «Сумхімпром» Сумська обл., ВАТ «Концерн Стирол» Донецька обл. Дані підприємства мають значний вплив не лише на економіко-соціальний розвиток хімічного комплексу завдяки своїм виробничим потужностям та зовнішньоекономічній діяльності країни, експортуючи значну кількість продукції за кордон, а й значно впливають на стан навколишнього природного середовища, оскільки входять до «Переліку 100 підприємств, які є найбільшими забруднювачами довкілля України» підготовленого відділом регулювання екологічної безпеки Департаменту екологічної безпеки та поведження з небезпечними хімічними речовинами та відходами України. Інформаційною базою дослідження виступили дані із Регіональний доповідей про стан навколишнього природного середовища у відповідних областях за 2009, 2010 роки. Опрацьовані дані згруповано та проранговано за обраними факторами впливу на стан навколишнього природного середовища.

Аналіз впровадження системи екологічного менеджменту на підприємствах хімічного комплексу [2,3] показав, що найбільший вплив на атмосферне повітря здійснює ВАТ «Рівнеазот», на водні ресурси – ЗАТ «Северодонецьке Об'єднання «Азот»», ВАТ «Лисичанська Сода», на надра – ВАТ «Лисичанська Сода», а найменшу економію енергоресурсів від впровадження енергозберігаючих заходів за 2006-2010 роки отримало підприємство ВАТ «Лисичанська Сода». Аналіз підприємств хімічного комплексу по проведенню ефективного екологічного менеджменту показав, що підприємство-аутсайдер, яке не проводить ефективні заходи для скорочення рівня навантаження на навколишнє природне середовище є ЗАТ «Северодонецьке Об'єднання «Азот»», яке отримало найбільший результат, а підприємство-лідер по екологоконструктивній діяльності – ВАТ «Концерн Стирол».

Дослідження свідчать [4], що стічні води содового виробництва є досить небезпечними, оскільки відводяться у накопичувачі, де тверді речовини осаджуються у вигляді шламу, а рідкі – у повінь, скидаються у річки, у зв'язку з чим ВАТ «Лиссода» є підприємством, що становить потенційну небезпеку міждержавного значення через перенесення забруднюючих речовин транскордонними водотоками.

Прикладом для наслідування серед підприємств хімічного комплексу є хіміко-фармацевтичний завод ВАТ «Концерн Стирол», який ще з 2001 року припинив скидання стічних вод у водні ресурси Донбасу, використовуючи безстічний цикл водокористування та значно зменшив викиди в атмосферне повітря, впровадивши новітні очисні споруди. На заводах концерну використовується новітня технологія очищення води за допомогою спеціальних мембранних фільтрів, яку розробили американські фахівці. За три останні роки підприємство вклало в природоохоронні проекти понад 30 млн. доларів. Європейський банк реконструкції та розвитку визнав, що природоохоронна діяльність концерну цілком відповідає вимогам європейських норм, а за деякими параметрами характеризується більш жорсткими вимогами, ніж у Данії, де діють найсуворіші в Європі природоохоронні закони. Необхідно зазначити, що концерн «Стирол» — перше підприємство в Україні, яке отримало міжнародний сертифікат на відповідність системи екологічного менеджменту стандартам ISO серії 14000 [2].

Таким чином результати аналізу впровадження підприємствами хімічного комплексу системи екологічного менеджменту свідчать, що підприємство-аутсайдер, яке не проводить ефективні заходи для скорочення рівня навантаження на навколишнє природне середовище є ЗАТ «Северодонецьке Об'єднання «Азот»», а підприємство-лідер по екологоконструктивній діяльності – ВАТ «Концерн Стирол».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аніщенко В. О. Галькевич Т.Л. Сучасні методичні засади формування екологічного менеджменту в Україні // Екологічний менеджмент: Збірник наук. праць / за заг.ред. В.А.Гайченка. – К.: МАУП, 2006. – С. 31-34.
2. Борщук Є. М., Загорський В. С. Екологічні основи економіки: Навч. посібник. - Львів: "Інтелект-Захід", 2005. - 312 с.
3. Загороднюк П.О. Взаємозв'язок екологічної й економічної безпеки та її вплив на економічне зростання України // Екологія довкілля та безпека життєдіяльності // 2005. – №6. – С.9-14.
4. Качалов В. А. Системы менеджмента окружающей среды: Навч. Посібник. – М. : ИздАТ, 2005, - 665 с.